

Speech Acts of Gratitude in Thai: A Case Study of Acknowledgments in Thai language department theses

Wanxin Lai and Sureerat Bumrungsuk
Faculty of Humanities, Kasetsart University

Received: October 26, 2023

Revised: May 3, 2024

Accepted: May 29, 2024

Abstract

This article aims to investigate the language strategies in Thai researchers' expressions of gratitude. Data were collected from thesis acknowledgments texts in Thai from three educational institutions: Chulalongkorn University, Kasetsart University and Thammasat University. Each institution yielded ten texts, for a total of 30 texts. Searle's (1969) conditions for gratitude speech acts were used to analyze them. The results showed that there were two main types of strategies employed. Direct strategies were exhibited through the use of six gratitude words. These were arranged in order of frequency from highest to lowest, "khǒ:+kràbkhòbkhun" "khǒ:+khòbkhun" "khǒ:+khòbphrákhun" "khòbkhun" "kràb khòbkhun" and "khòbphrákhun". The second strategy found was the use of indirect gratitude strategies. Five sub-strategies were discovered: giving compliments, strategies for demonstrating success, strategies to repay a debt of gratitude, strategies regarding hypothetical situations, and making promises. The strategies of giving compliments were divided into two sub-strategies: direct strategies and the strategy of using metaphors to give compliments. From comparing the gratitude strategies, it appeared that direct gratitude strategies were used more than indirect gratitude strategies. This was because acknowledgments are an announcement of gratitude in honor of those who helped with the thesis. Using direct gratitude words is therefore an appropriate strategy. The results of the study reflect how Thai society places importance on gratitude through

วจนกรรการขอบคุณในภาษาไทย: กรณีกีษากิตติกรรการประกาศวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทย

หว่านชิน ล่าย และ สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในวจนกรรการขอบคุณของนักวิจัยชาวไทย เก็บข้อมูลจากกิตติกรรการประกาศวิทยานิพนธ์สาขาวิชาภาษาไทย ระดับบัณฑิตศึกษา จาก 3 สถาบันการศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันละ 10 เรื่อง รวม 30 เรื่อง ใช้แนวคิดเงื่อนไขวจนกรรการขอบคุณของ Searle (1969) ในการวิเคราะห์วจนกรรการขอบคุณ ผลการวิจัยพบวจนกรรการขอบคุณมี 2 กลวิธีหลัก ได้แก่ กลวิธีตรง พบการใช้คำขอบคุณ 6 รูปแบบ เรียงตามความถี่ที่ปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ ขอ+กราบขอบพระคุณ ขอ+ขอบคุณ ขอ+ขอบพระคุณ ขอบคุณ กราบขอบพระคุณ และขอบพระคุณ และกลวิธีที่สองคือ กลวิธีอ้อม พบ 5 กลวิธีย่อย ได้แก่ กลวิธีการกล่าวชม กลวิธีการแสดงความสำเร็จ กลวิธีการตอบแทนพระคุณ กลวิธีการสมมุติ กลวิธีการให้คำสัญญา และกลวิธีการกล่าวชมแบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย คือ กลวิธีการกล่าวชมโดยตรง กลวิธีการกล่าวชมโดยใช้อุปลักษณ์ จากการเปรียบเทียบกลวิธีขอบคุณปรากฏการใช้กลวิธีขอบคุณทางตรงมากกว่ากลวิธีขอบคุณทางอ้อม เนื่องจากกิตติกรรการประกาศเป็นคำประกาศเกียรติคุณความดีเพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ การใช้คำขอบคุณทางตรงจึงเป็นกลวิธีที่เหมาะสม ผลจากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณผ่านแนวคิดทางพุทธศาสนาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้คำแสดงการขอบคุณ

คำสำคัญ

วัจนกรรมการขอบคุณ, กิตติกรรมประกาศ, กลวิธีทางภาษา

บทนำ

มนุษย์ใช้ภาษาทำหน้าที่เพื่อการสื่อสาร ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ความรู้สึกระหว่างปฏิสัมพันธ์กัน ดังที่ คริสตัล (as cited in Wongthai, 2020, pp. 171-172) กล่าวไว้ว่า ภาษา มีหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ ให้ข้อมูลรายละเอียด แสดงความรู้สึก ชื่นแမ်း และแสดงปฏิบัติทางสังคม โดยเฉพาะในด้านการแสดงความรู้สึก เป็นปรากฏการณ์ที่พบทั่วไปในชีวิตประจำวัน

ความรู้สึกของมนุษย์มีความหลากหลาย เช่น ดีใจ โกรธ เสียใจ มีความสุข นอกจากนี้ การแสดงความรู้สึกขอบคุณยังเป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน นักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิทยาเชิงบวก กล่าวถึงความรู้สึกขอบคุณที่มาจากใจที่น้อมระลึกถึงคุณประโยชน์ที่ผู้อื่นกระทำให้ความรู้สึกดังกล่าวนี้เรียกว่า “ความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณ” (Gratitude) เป็นความรู้สึกที่ยินดี ซาบซึ้ง เป็นความรู้สึกที่งดงามที่เรามีต่อผู้อื่น (Taepun, 2017, p. 1)

ความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณมีผลทางบวกทั้งต่อความเป็นบุคคลและสะท้อนถึงสัมพันธภาพของความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย ผู้วิจัยจึงสนใจการกล่าวแสดงความขอบคุณที่ปรากฏในผลงานวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาจากหน้า “กิตติกรรมประกาศ” ตามนิยามของ Royal Institute (1999, p. 126) กิตติกรรมประกาศ หมายถึงข้อความที่กล่าวถึงผลงานและแสดงความขอบคุณบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ มักเขียนไว้ในตอนต้นของวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ Rongtheera (2010, p. 154) ได้เสนอว่า กิตติกรรมประกาศถือเป็นพื้นที่ส่วนตัวของนักวิจัยที่สามารถใช้วาทศิลป์ในการกล่าวคำขอบคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ในการทำวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีวัจนกรรมที่ Searle (1969) เสนอไว้ รวมทั้งเงื่อนไขวัจนกรรมการขอบคุณ การจำแนกประเภทวัจนกรรม พบว่ากิตติกรรมประกาศเป็นวัจนกรรมการขอบคุณ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก อีกทั้งทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก พบว่าวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจ วัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งมีผู้ศึกษาหลายเรื่อง เช่น Jaisue (2005) ได้ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจจากนิสิตนักศึกษา Ploykhao (2008) ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจในกระดานสนทนาทางอินเทอร์เน็ต Vatcharasuwan (2004) ศึกษาพฤติกรรมการกล่าวแย้งในภาษาไทยของผู้ที่มีสถานภาพต่างกัน: กรณีศึกษาครูและนักเรียน Sripunvoraskul (2019) ศึกษาวัจนกรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี จะเห็นได้ว่ายังไม่พบงานที่ศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณในภาษาไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประเด็นดังกล่าว

เหตุที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณในกิตติกรรมประกาศสาขาวิชาภาษาไทย เนื่องจากความรู้ (competence) และการใช้ความรู้ (performance) ของแต่ละสาขาวิชาแตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านการใช้ความรู้ของผู้เรียนสายภาษา ส่วนผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์อาจมีวิธีการเลือกใช้วัจนกรรมการขอบคุณที่แตกต่างกัน เช่น Xu & Ruan (2017) เปรียบเทียบการใช้วัจนกรรมการขอบคุณของนักศึกษาสายศิลปศาสตร์กับสายวิทยาศาสตร์ พบว่าผู้เรียนสายศิลปศาสตร์มีความหลากหลายในการใช้วัจนกรรมการขอบคุณมากกว่าผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์ เนื่องจากสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อการใช้ภาษา การใช้วัจนกรรมเพื่อแสดงการขอบคุณในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีความแตกต่าง

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัจนกรรมการขอบคุณที่ปรากฏในกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทยของนักวิจัยไทย โดยศึกษากลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการขอบคุณ ผู้วิจัยหวังว่างานนี้จะมีประโยชน์ต่อการศึกษากการเปรียบเทียบการใช้วัจนกรรมการขอบคุณในภาษาต่างประเทศและต่างวัฒนธรรมโดยจากมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม อีกทั้งการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษานำร่อง (Pilot study) สำหรับการพัฒนาไปสู่การวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาของผู้วิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการขอบคุณของนักวิจัยชาวไทยที่ปรากฏในกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทย

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษวัจนกรรมการขอบคุณของคนไทยในกิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการทบทวนวรรณกรรมเป็น 2 ส่วน คือ ทฤษฎีวัจนกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ทฤษฎีวัจนกรรม (Speech act theory)

วัจนกรรม (Speech acts) เป็นทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาการใช้ถ้อยคำสื่อเจตนาในบริบทต่าง ๆ โดยมีนักปรัชญาภาษาสองท่านมีบทบาทสำคัญในแนวคิดนี้ ได้แก่ จอห์น ออสติน (John Austin) ผู้บุกเบิกแนวคิดทฤษฎีวัจนกรรม และ จอห์น เซิร์ล (John Searle) ซึ่งเป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ให้แพร่หลายมากขึ้น

Austin ได้เสนอว่า เมื่อเรากล่าวถ้อยคำแต่ละครั้ง จะมีการกระทำเกิดขึ้น 3 อย่าง (Austin, 1962, as cited in Panpothong, 2012, p. 22)

1. การสื่อเนื้อหาหรือความหมายตามรูปภาษา (locutionary act)
2. การสื่อเจตนาหรือวัจนกรรม (illocutionary act)
3. การสื่อผลหรือวัจนผล (perlocutionary act)

Searle (1969) ชี้ให้เห็นว่าวัจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนเนื้อหาความ (propositional content) และส่วนการสื่อเจตนา (illocutionary act)

ในการจำแนกประเภทวัจนกรรม Searle (1969) ได้แบ่งเป็น 5 กลุ่ม อีกทั้งวัจนกรรมการขอบคุณที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก และกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก หมายถึงวัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจอารมณ์ ความรู้สึก เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การทักทาย การแสดงความยินดี

นอกจากนี้ ถ้อยคำหนึ่งๆ จะจัดเป็นวัจนกรรมใดก็ต่อเมื่อมีเงื่อนไขวัจนกรรมครบตามเงื่อนไขวัจนกรรมนั้น ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นกฎประกอบสร้าง ประกอบด้วย 4 เงื่อนไข โดยใช้วัจนกรรมการขอบคุณเป็นกรณีศึกษา (Searle, 1969, p. 67)

1. เงื่อนไขเนื้อหาความ (propositional condition) คือ การกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต และผู้ฟังเป็นคนที่กระทำ
2. เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition) คือ การกระทำมีประโยชน์ต่อผู้พูดและผู้ฟังเชื่อว่าการกระทำนั้นมีประโยชน์ต่อผู้พูดด้วย
3. เงื่อนไขใจความจริงใจ (sincerity condition) คือ ผู้พูดอยากขอบคุณหรืออยากชื่นชมการกระทำของผู้ฟัง
4. เงื่อนไขจำเป็น (essential condition) คือ จัดเป็นการแสดงการขอบคุณหรือการชื่นชม

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีวิจารณ์วรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า วิจารณ์วรรณกรรม การขอบคุณที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาอยู่ในกลุ่มวิจารณ์วรรณกรรมแสดงความรู้สึก และเนื้อหา ในกิตติกรรมประกาศตรงกับเงื่อนไขวิจารณ์วรรณกรรมการขอบคุณทุกข้อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ทฤษฎีวิจารณ์วรรณกรรมของ Searle (1969) เป็นกรอบหลักในการศึกษา กลวิธีทางภาษาในวิจารณ์วรรณกรรมการขอบคุณในกิตติกรรมประกาศ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิจารณ์วรรณกรรมแสดงความรู้สึก และงานวิจัยเกี่ยวกับวิจารณ์วรรณกรรมการขอบคุณ

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิจารณ์วรรณกรรมแสดงความรู้สึก

ในงานวิจัยเกี่ยวกับวิจารณ์วรรณกรรม มีนักวิจัยหลายๆ คนสนใจศึกษา กลุ่มวิจารณ์วรรณกรรมแสดงความรู้สึก เช่น Jaisue (2005) ได้ศึกษาเรื่องวิจารณ์วรรณกรรม การแสดงความรู้สึกไม่พอใจจากนิสิตนักศึกษา Ploykhao (2008) ได้ศึกษา วิเคราะห์หัววิจารณ์วรรณกรรมการแสดงความไม่พอใจในกระดานสนทนาทาง อินเทอร์เน็ตและ Sripunvoraskul (2019) ศึกษาวิจารณ์วรรณกรรมการแสดงความไม่พอใจตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง กรณีศึกษาผู้เรียน ภาษาไทยชาวจีน นอกจากวิจารณ์วรรณกรรมการแสดงความไม่พอใจแล้ว ผู้วิจัยยัง พบวิจารณ์วรรณกรรมการขอโทษ 2 เรื่อง ได้แก่ งานของ Makthavornvattana (1998) ศึกษาวิจารณ์วรรณกรรมการขอโทษในภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลจากการตอบ แบบสอบถามของคนไทยหลากหลายอาชีพ และงานของ Patcharatmora (2001) การศึกษาการขอโทษของผู้พูดที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน ในภาษาไทย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลุ่มวรรณกรรมแสดงความรู้สึก ผู้วิจัยพบว่า นักวิจัยชาวไทยสนใจศึกษาวรรณกรรมการแสดงความรู้สึก ซึ่งเป็นขอบเขตในด้านความเข้าใจทางวัฒนธรรมปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความสุภาพ แม้ว่าวรรณกรรมการขอโทษมีผู้ศึกษาแล้ว แต่ยังไม่พบงานที่เกี่ยวข้องกับ วรรณกรรมการขอบคุณในภาษาไทย ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากลวิธีทาง ภาษาในวรรณกรรมการขอบคุณของชาวไทยในกิตติกรรมประกาศ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมการขอบคุณ

เนื่องจากผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาวรรณกรรมการขอบคุณใน ภาษาไทย ซึ่งจะทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมการขอบคุณใน ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาษาจีน เช่น Xu & Ruan (2017) ศึกษา *A Comparative Study on Chinese Acknowledgements in Arts/ Science Dissertations* วิเคราะห์และเปรียบเทียบการใช้ภาษาเพื่อแสดง การขอบคุณในกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาสายศิลปศาสตร์ และสายวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนสายศิลปศาสตร์ นิยมใช้วรรณกรรมการขอบคุณทางอ้อมมากกว่าผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์ แต่ใช้วรรณกรรมการขอบคุณทางตรงน้อยกว่าผู้เรียนสายวิทยาศาสตร์ นอกจากการเปรียบเทียบวรรณกรรมการขอบคุณภายในวัฒนธรรม ยังมีงานที่ เปรียบเทียบวรรณกรรมการขอบคุณในแต่ละวัฒนธรรม งานของ Yi (2008) ที่ศึกษา *A Study on the Speech Acts of Gratitude in Chinese and Spanish* ศึกษาและเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการแสดงวรรณกรรม การขอบคุณในภาษาจีนและภาษาสเปน ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปอิทธิพล ของบริบทสังคมที่มีต่อการแสดงวรรณกรรมการขอบคุณในภาษาจีนและ ภาษาสเปนคล้ายคลึงกัน เนื่องจากภายในประเทศที่พูดภาษาสเปนมีบริบท สังคมวัฒนธรรมที่ต่างกัน อาจทำให้การเลือกใช้วรรณกรรมการขอบคุณขึ้นอยู่กับ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และผู้ให้อำนวยผลประโยชน์ จากมุมมองกว้าง ๆ พบว่าผู้พูดภาษาสเปนนิยมใช้วรรณกรรมการขอบคุณ

ทางตรงมากกว่า แต่ชาวจีนจะนิยมใช้วัจนกรรมการขอบคุณทางอ้อมมากกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นบริบทสังคมวัฒนธรรมที่มีต่อการใช้ภาษาอย่างชัดเจน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอบคุณ ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอบคุณในภาษาจีนเป็น งานวิจัยเชิงเปรียบเทียบ รวมทั้งการเปรียบเทียบภายในวัฒนธรรมและข้าม วัฒนธรรม และผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาตามแนวนี้นี้มีแนวโน้มที่จะศึกษา อันตรภาษาของผู้เรียนภาษาที่สองในการผลิตวัจนกรรมการขอบคุณโดยใช้ ภาษาที่สอง ดังนั้น การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการแสดงการขอบคุณ ของชาวไทยและชาวจีนในครั้งนี้จะมีส่วนช่วยในการศึกษาอันตรภาษาของผู้เรียนชาวจีนที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทบทวนแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวัจนกรรมการแสดงความรู้สึก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการขอบคุณ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากส่วนกิตติกรรมประกาศในวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกจากการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) แบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1. กลุ่มพัฒนาการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก 2. กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยี และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม 3. กลุ่มพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น 4. กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลัก ศาสนา 5. กลุ่มผลิตและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพและสาขาจำเพาะ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มที่ 1 คือ มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มพัฒนาการวิจัยระดับแนว หน้าของโลกผลการคัดเลือกมหาวิทยาลัยในกลุ่มที่ 1 พบว่ามี 16 แห่ง และ ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์ไว้ว่า เลือกเฉพาะมหาวิทยาลัยที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร

ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำคัญของประเทศไทยและกำหนดว่าต้องเป็นมหาวิทยาลัยที่มีภาควิชาภาษาไทย เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตร (อักษรศาสตร์) ระดับบัณฑิตศึกษาจาก 16 มหาวิทยาลัย เมื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงเหลือมหาวิทยาลัย 3 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CU) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU) และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (KU) ในการคัดเลือกกิตติกรรมประกาศวิทยานิพนธ์จากฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่งนี้ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะส่วนกิตติกรรมประกาศของวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทยที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2566 เนื่องจากกลวิธีการใช้ภาษาในแต่ละสมัยมีลักษณะที่ต่างกัน งานที่เผยแพร่ใหม่จึงสามารถสะท้อนให้เห็นกลวิธีการใช้ภาษาของนักวิจัยไทยในปัจจุบันนี้ โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นว่าข้อมูลที่ได้นี้ต้องเป็นวิทยานิพนธ์ของนักวิจัยไทยเท่านั้น

3. จากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์สาขาภาษาไทยของ CU, KU และ TU ทั้ง 3 แห่ง ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2566 พบข้อมูลจาก CU 39 เรื่อง KU 18 เรื่อง และ TU 19 เรื่อง รวม 76 เรื่อง คัดเลือกข้อมูลที่ได้มา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เลือกข้อมูลตามลำดับเวลาที่เรียง จาก พ.ศ. 2566 ย้อนกลับไปถึงพ.ศ. 2562 เพื่อให้กลุ่มข้อมูลระหว่างทั้งสามแห่งเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงเลือกแต่ละ 10 เรื่อง รวม 30 เรื่อง

4. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการขอบคุณจากกิตติกรรมประกาศ 30 เรื่อง นำมานับความถี่ของการพบวัจนกรรม หากมีถ้อยคำใดประกอบด้วยหลายกลวิธี ผู้วิจัยนับการปรากฏเพียงครั้งเดียว และนับเป็นกลวิธีเด่นของถ้อยคำนั้น ๆ

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาในวัจนกรรมการขอบคุณ ผู้วิจัยพบ 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีตรงและกลวิธีอ้อม รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. กลวิธีตรง

กลวิธีตรงในที่นี้หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงการขอบคุณต่อผู้ฟังอย่างตรงไปตรงมา พบถ้อยคำว่า ขอ+กราบขอบพระคุณ ขอ+ขอบคุณ ขอ+ขอบพระคุณ ขอบคุณ กราบขอบพระคุณ ขอบพระคุณ

Table 1: The type of direct strategies

รูปแบบ	ความถี่	ร้อยละ
ขอ+กราบขอบพระคุณ	72	34.12
ขอ+ขอบคุณ	57	27.01
ขอ+ขอบพระคุณ	52	24.64
รูปแบบ	ความถี่	ร้อยละ
ขอบคุณ	19	9.00
กราบขอบพระคุณ	7	3.32
ขอบพระคุณ	4	1.91
รวม	211	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ามีการใช้พฤติกรรมการขอบคุณทางตรง เพื่อแสดงการขอบคุณในกิตติกรรมประกาศ นักวิจัยไทยนิยมใช้ถ้อยคำ “ขอ” นำหน้าคำแสดงการขอบคุณ พบ “ขอ+กราบขอบพระคุณ” เป็นถ้อยคำที่มีความถี่มากที่สุดในการแสดงการขอบคุณโดยตรง รองมาคือ “ขอ+ขอบคุณ” กับ “ขอ+ขอบพระคุณ”

ตัวอย่างที่ 1 ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน (TU, 2565, 1)

ตัวอย่างที่ 2 ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มอบทุนส่งเสริมการวิจัยความเป็นนานาชาติและการศึกษา (TU, 2564, 1)

ตัวอย่างที่ 3 ขอขอบพระคุณภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้าศึกษา (CU, 2565, 2)

ตัวอย่างที่ 4 ขอบคุณหยาดเหงื่อ แรงกาย และกำลังสติปัญญาแห่งตน (KU, 2563, 2)

ตัวอย่างที่ 5 ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. ... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ (CU, 2565, 1)

ตัวอย่างที่ 6 ขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เห็นความสำคัญในการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และสนับสนุนให้การช่วยเหลือ (KU, 2563, 1)

จากตัวอย่างที่ 1-6 สามารถสังเกตได้ว่าถ้อยคำเพื่อแสดงการขอบคุณในที่นี้มีกลวิธีการใช้ระดับภาษาแตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อการเลือกใช้ถ้อยคำกับคนที่มีสถานะต่างกัน คำว่า ขอ+กราบขอบพระคุณ กราบขอบพระคุณ เป็นถ้อยคำที่มีความเป็นทางการ มักจะใช้กับผู้อาวุโสที่สุดในที่นี้คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีฐานะสูงสุด ส่วนคำว่า ขอ+ขอบพระคุณ ขอบพระคุณ อยู่ในระดับกึ่งทางการ มักใช้กับครูอาจารย์ผู้สอน และคำว่า ขอ+ขอบคุณ ขอบคุณอยู่ในระดับกันเอง ซึ่งมักจะใช้ในกรณีที่กล่าวถึงเพื่อน หลักสูตร หรือมหาวิทยาลัย

2. กลวิธีอ้อม

กลวิธีอ้อมในที่นี้ หมายถึง การใช้ถ้อยคำแสดงการขอบคุณต่อผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ โดยไม่พบถ้อยคำกล่าวขอบคุณโดยตรงไปตรงมา และต้องอาศัยการตีความเจตนาที่สื่อในบริบทนั้น ๆ ผู้วิจัยได้พบกลวิธีอ้อม 5 กลวิธีย่อย ได้แก่ การกล่าวชม การแสดงความสำเร็จ การตอบแทนพระคุณ การสมมุติ การให้คำสัญญา รวม 79 ถ้อยคำ รายละเอียดดังต่อไปนี้

Table 2: List of indirect strategies

กลวิธีอ้อม	ความถี่	ร้อยละ
การกล่าวชม	32	40.51
การแสดงความสำเร็จ	30	37.97
การตอบแทนพระคุณ	10	12.66
การสมมุติ	4	5.06
การให้คำสัญญา	3	3.80
รวม	79	100

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่านักวิจัยไทยนิยมใช้กลวิธีการกล่าวชมมากที่สุดร้อยละ 40.51 รองลงมาคือการใช้ถ้อยคำแสดงความสำเร็จร้อยละ 37.97 และ การตอบแทนพระคุณ ร้อยละ 12.66 ตามลำดับ สุดท้ายคือ กลวิธีการสมมุติร้อยละ 5.06 และกลวิธีการให้คำสัญญาร้อยละ 3.80 ซึ่งพบน้อยสุด

2.1 กลวิธีการกล่าวชม

ผู้วิจัยได้พบกลวิธีการกล่าวชม 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ กลวิธีการกล่าวชมโดยตรง และกลวิธีการกล่าวชมโดยใช้อุปลักษณ์

2.1.1 กลวิธีการกล่าวชมโดยตรง

กลวิธีการกล่าวชมโดยตรง หมายถึง การใช้ถ้อยคำเพื่อชื่นชมผู้รับสารโดยตรง และมีเจตนาที่จะขอบคุณผู้รับสารที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น

ตัวอย่างที่ 7 ผู้วิจัยขอยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชรทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันสืบสานและสืบทอดเพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชรสู่คนรุ่นหลัง... (KU, 2562, 1)

ตัวอย่างที่ 8 ครูเป็นแบบอย่าง เป็นผู้ให้ทั้งความรู้ ความเข้าใจ ความเมตตา กรุณา คำปรึกษาแนะนำในทุกด้านด้วยความทุ่มเทและเอาใจใส่ลูกศิษย์ (CU, 2563, 3)

ตัวอย่างที่ 9 ครูผู้เมตตาให้คำแนะนำและให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา (TU, 2564, 1)

จากตัวอย่างที่ 7 ผู้เขียนอยากจะชื่นชมพ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านในจังหวัดกำแพงเพชรทุกคนที่ได้แต่งเพลงพื้นบ้านที่ดีเยี่ยมและสืบทอดสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งมีผลประโยชน์ต่องานวิจัยของผู้เขียน ดังนั้น เจตนาของผู้เขียนนอกจากจะชมยกย่องแล้ว ยังแสดงการขอบคุณให้แก่พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้าน จากตัวอย่างที่ 8 ถ้อยคำว่า “แบบอย่าง” “ความเมตตากรุณา” “ความทุ่มเท” “เอาใจใส่” แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนได้ชื่นชมครูอาจารย์เพื่อสื่อเจตนาที่ว่า ขอขอบคุณครูที่เป็นแบบอย่างและให้ความช่วยเหลือผู้เขียน จากตัวอย่างที่ 9 ถ้อยคำว่า “เมตตา” เป็นคำชมที่ผู้เขียนใช้ในการขอบคุณครูที่ได้คำแนะนำและกำลังใจ

2.1.2 กลวิธีการกล่าวชมโดยใช้อุปลักษณ์

กลวิธีการกล่าวชมโดยใช้อุปลักษณ์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อชม โดยมีเจตนาที่จะขอบคุณผู้รับสารที่ถูกกล่าวถึง

ตัวอย่างที่ 10 แม้เป็นเสมือนต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงาและเป็นเกราะกำบัง ทำให้ผู้วิจัยสามารถฝ่าฟันทุกอุปสรรคในชีวิตและสามารถก้าวเดินต่อไปได้ (CU, 2565, 1)

ตัวอย่างที่ 11 ครูเป็น “เข็มทิศ” และ “แผนที่” ชวนำทาง “ผู้เดินทางและเล่าเรื่อง” มาสู่ปลายทางที่ตั้งใจไว้โดยไม่หลงทาง (CU, 2564, 2)

ตัวอย่างที่ 12 เพื่อนที่เป็นแสงสว่างและแหล่งพลังงานสำรองในชีวิต (CU, 2564, 3)

จากตัวอย่างที่ 10 ผู้เขียนเปรียบแม่เหมือนต้นไม้ใหญ่ที่อำนวยความสะดวกและความเย็นและเกราะกำบังที่ปกป้องลูก เพื่อชื่นชมความยิ่งใหญ่ของแม่ แต่ยังขอบคุณคุณแม่ที่ให้ความเย็นและความปลอดภัยแก่ลูก จากตัวอย่างที่ 11 ผู้เขียนเปรียบครูเป็นเข็มทิศและแผนที่ เป็นคำชมสำหรับครู ซึ่งสื่อเจตนาที่ว่าขอบคุณครูชวนำทางให้เราไปถึงจุดหมายโดยไม่หลงทาง จากตัวอย่างที่ 12 ผู้เขียนเปรียบเพื่อนเหมือนแสงสว่างที่ขจัดความมืดมิดของผู้เขียน เพื่อแสดงการขอบคุณต่อเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือยามทุกข์

2.2 กลวิธีการตอบแทนพระคุณ

กลวิธีการตอบแทนพระคุณ หมายถึง การใช้ถ้อยคำแสดงการกระทำเพื่อตอบแทนพระคุณ โดยมีเจตนาที่จะแสดงถึงการขอบคุณ

ตัวอย่างที่ 13 ขอมอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เพื่อบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ (TU, 2563, 3)

ตัวอย่างที่ 14 สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์อันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาครุอาจารย์ในทุกระดับการศึกษาของชีวิต (CU, 2563, 3)

ตัวอย่างที่ 15 คุณประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณบิดามารดาและครุอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา (KU, 2562, 2)

จากตัวอย่าง 13-15 ผู้เขียนได้ให้ผลงานของตนแก่ครุอาจารย์และพ่อแม่เพื่อตอบแทนพระคุณของพวกเขา ซึ่งเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งเพื่อแสดงการขอบคุณต่อผู้ที่สนับสนุนที่ให้อำนาจใจ เห็นได้จากถ้อยคำว่า “บูชาพระคุณ” “อุทิศ” และ “บูชา”

2.3 กลวิธีการแสดงความสำเร็จ

กลวิธีการแสดงความสำเร็จ หมายถึง การใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีเจตนาเพื่อขอบคุณผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ

ตัวอย่างที่ 15 ความฝันของผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ในวันนี้เป็นเพราะครอบครัวที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัย (CU, 2564, 1)

ตัวอย่างที่ 16 วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงของรองศาสตราจารย์ ดร. ...(CU, 2565, 2)

ตัวอย่างที่ 17 วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณา ความเมตตา ความเอาใจใส่ การให้กำลังใจ การให้ความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำที่ทรงคุณค่าของรองศาสตราจารย์ ดร. ...(KU, 2565, 3)

ตัวอย่างที่ 18 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ เนื่องด้วยผู้วิจัยได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ...(TU, 2565, 1)

จากตัวอย่างที่ 15 ผู้เขียนได้สื่อเจตนาว่าขอบคุณครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือให้กำลังใจอย่างมีเหตุผล เนื่องจากผู้เขียนให้ความสำคัญกับครอบครัว จึงประสบความสำเร็จ จากตัวอย่าง 16-18 เป็นรูปแบบเริ่มต้นอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้วิจัยบ่งบอกในการเขียนกิตติกรรมประกาศ ตัวอย่างทั้ง 3 ใกล้เคียงกัน โดยมีเจตนาเพื่อขอบคุณอาจารย์ที่ให้ความช่วยเหลือในการแก้วิทยานิพนธ์ เห็นได้จากถ้อยคำว่า “สำเร็จลง” “สำเร็จสมบูรณ์”

2.4 กลวิธีการสมมุติ

กลวิธีการสมมุติ หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่แสดงการสมมุติ มักจะมีคำว่า ถ้า หาก ประกอบด้วย และมีเจตนาที่จะสื่อถึงการขอบคุณ

ตัวอย่างที่ 19 ผู้วิจัยคงจะมีวันนี้ไม่ได้เลยหากปราศจากครูอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่านในทุกช่วงชีวิต (CU, 2564, 1)

ตัวอย่างที่ 20 การเรียนในระดับปริญญาโทคงจะขาดสีสัน ความสนุกสนาน ความบันเทิงไปอย่างน่าเสียดายหากขาดมิตรสหายกลุ่ม “คนบ่อยๆ” ... (CU, 2564, 2)

จากตัวอย่าง 19 ถ้อยคำว่า “หาก” แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนสื่อเจตนาว่าขอบคุณอาจารย์ที่สอนความรู้ให้แก่ผู้เขียน โดยผ่านการสมมุติว่าถ้าปราศจากอาจารย์ จึงไม่มีผู้เขียนในวันนี้ จากตัวอย่าง 20 ถ้อยคำว่า “หาก” ในบริบทนี้เป็นการสมมุติว่า ถ้าขาดเพื่อนทั้งหลาย ผู้เขียนจะมีความสุข แสดงให้เห็นว่าความรู้สึกซาบซึ้งขอบคุณของผู้เขียนที่มีต่อเพื่อนมิตรสหายที่อยู่เคียงข้างกัน

2.5 การให้คำสัญญา

กลวิธีการให้คำสัญญา หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่เป็นคำสัญญา บ่งบอกการกระทำอย่างชัด และมีเจตนาที่จะสื่อถึงการขอบคุณ

ตัวอย่างที่ 21 ผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้รับนำไปถ่ายทอดต่ออนุชนรุ่นหลัง เพื่อให้เห็นคุณค่าของภาษาไทยต่อไป (KU, 2565, 1)

ตัวอย่างที่ 22 ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์มากน้อยเพียงใด ทุกครั้งจะมีพี่คนนี้คอยดึงผู้วิจัยออกจากห้วงแห่งความมืดบอดและอุปสรรคเสมอ ความรักและความเมตตาของท่านรวมถึงครอบครัวของท่านทุกคน ผู้วิจัยซาบซึ้งใจและยังคงประทับใจไม่มีวันจางคลาย (CU, 2565, 1)

จากตัวอย่าง 21 และ 22 พบว่าผู้เขียนแสดงการขอบคุณต่อผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือโดยผ่านการให้คำสัญญา เห็นจากถ้อยคำว่า “นำความรู้ที่ได้รับนำไปถ่ายทอดต่ออนุชนรุ่นหลัง” “ยังคงประทับใจไม่มีวันจางคลาย”

Table 3: Comparison of strategies used in speech acts of gratitude

กลวิธี	ความถี่	ร้อยละ
กลวิธีตรง	207	72.38
กลวิธีอ้อม	79	27.62
รวม	286	100

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า นักวิจัยไทยมักจะเลือกใช้กลวิธีตรงมากกว่ากลวิธีอ้อมในการแสดงวัจนกรรมการขอบคุณในกิตติกรรมประกาศ

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษากลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการขอบคุณของนักวิจัยไทยในกิตติกรรมประกาศ สามารถแบ่งเป็นกลวิธีหลัก 2 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการขอบคุณทางตรง และกลวิธีการขอบคุณทางอ้อม

กลวิธีตรงพบการใช้คำขอบคุณ 6 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ “ขอ+กราบขอบพระคุณ” “ขอ+ขอบคุณ” “ขอ+ขอบพระคุณ” “ขอบคุณ” “กราบขอบพระคุณ” “ขอบพระคุณ” จากการนับความถี่พบว่า การใช้ขอ+กราบขอบพระคุณมีความถี่สูงสุด เป็นร้อยละ 34.12 รองมาคือ การใช้ขอ+ขอบคุณ เป็นร้อยละ 27.01 ต่อมาคือ ขอ+ขอบพระคุณ เป็นร้อยละ 24.64 สุดท้ายคือ การใช้กราบขอบพระคุณ และการใช้ขอบพระคุณ มีความถี่ต่ำสุด เป็นร้อยละ 3.32 และ 1.91

กลวิธีอ้อมพบ 5 กลวิธีย่อย ได้แก่ กลวิธีการกล่าวชม กลวิธีการแสดงความสำเร็จ กลวิธีการตอบแทนพระคุณ กลวิธีการสมมุติ กลวิธีการให้คำสัญญา และกลวิธีการกล่าวชม ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลวิธีย่อย คือ กลวิธีการกล่าวชมโดยตรง และกลวิธีการกล่าวชมโดยใช้อุปลักษณ์ ผลการนับความถี่

แสดงให้เห็นว่า ในการเลือกใช้กลวิธีอ้อม การใช้กลวิธีกล่าวชมมีความถี่สูงสุด คิดเป็นร้อยละ 40.51 รองลงมาคือ กลวิธีการแสดงความสำเร็จ เป็นร้อยละ 37.97 รองลงมาคือ กลวิธีการตอบแทนพระคุณ เป็นร้อยละ 12.66 ที่เหลือคือ กลวิธีการสมมุติและกลวิธีการให้คำสัญญา ซึ่งมีความถี่ต่ำสุด เป็นร้อยละ 5.06 และ 3.80

ในการเปรียบเทียบความถี่ในการเลือกใช้กลวิธีทั้งสองกลวิธีพบว่าการใช้กลวิธีตรง 207 ครั้ง ร้อยละ 72.38 การใช้กลวิธีอ้อม 79 ครั้ง ร้อยละ 27.62 แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยไทยนิยมใช้กลวิธีตรงมากกว่ากลวิธีอ้อมในการใช้วัจนกรรมการขอบคุณในกิตติกรรมประกาศ เนื่องจากการเขียนกิตติกรรมประกาศเป็นการเขียนแบบทางการ จำเป็นต้องใช้กลวิธีตรงที่ไม่ต้องอาศัยการตีความเจตนาของผู้เขียนเพื่อสื่อความหมายและแสดงความรู้สึกโดยตรง

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้คำแสดงการขอบคุณ

แม้ว่ากิตติกรรมประกาศถือเป็นพื้นที่ส่วนตัวของนักวิจัยที่สามารถใช้วาทีศิลป์ในการกล่าวคำขอบคุณ ผู้วิจัยพบว่า มีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงการขอบคุณถึง 6 ถ้อยคำ เรียงตามลำดับความถี่ที่ปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ ขอ+กราบขอบพระคุณ ขอ+ขอบคุณ ขอ+ขอบพระคุณ ขอบคุณ กราบขอบพระคุณ ขอบพระคุณ แสดงให้เห็นว่า นักวิจัยไทยนิยมใช้ถ้อยคำ “ขอ+กราบขอบพระคุณ” ซึ่งมีความเป็นทางการอย่างมาก เพื่อแสดงการขอบคุณต่อผู้ที่อำนวยความสะดวก และมักจะใช้กับผู้ที่มีอาวุโสกว่า เช่น ครู อาจารย์ บิดามารดา ส่วนคำว่า ขอ+ขอบคุณ และขอบคุณ เป็นคำที่มีความเป็นทางการรองลงมา ซึ่งมักจะใช้กับคู่สนทนาที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกว่า

เช่น สามัญญะ เพื่อนๆ พี่น้อง ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับ
สารเป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้คำเพื่อแสดงการขอบคุณ

2. สังคมไทยให้ความสำคัญกับความรู้จักซาบซึ้งขอบคุณ

กลวิธีในการแสดงวัจนกรรมการขอบคุณสามารถสะท้อนให้เห็นถึง
บรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรม เห็นได้จากกลวิธีการตอบแทนพระคุณ ซึ่งมี
ความถี่ระดับสูงในกลวิธีอ้อม เป็นร้อยละ 12.66 จากการวิเคราะห์ถ้อยคำที่
ปรากฏในกลวิธีการตอบแทนพระคุณ เช่น ถ้อยคำว่า “บูชาพระคุณ” “อุทิศ”
แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนทำการกระทำเพื่อกล่าวขอบคุณ โดยมอบงาน
วิทยานิพนธ์ให้ครูอาจารย์ ครอบครัว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตอบแทนพระคุณ
การใช้กลวิธีเช่นนี้อาจเนื่องจากวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับความกตัญญู
และให้เกียรติครูอาจารย์อย่างสูง สอดคล้องกับ Loem & Payago (2019)
ที่กล่าวว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับความกตัญญูทุกเวที เมื่อบุคคลได้รับความ
ช่วยเหลือจากใครแล้ว ควรสำนึกในบุญคุณหาทางตอบแทน บุคคลที่
ได้รับความช่วยเหลือแล้วไม่ตอบแทน หรือทำให้คนที่เคยช่วยเหลือเดือดร้อน
จะถูกสังคมตำหนิว่า เป็นคนอกตัญญู ดังนั้น การเขียนกิตติกรรมประกาศซึ่ง
ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ดีเพื่อขอบคุณผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและตอบแทน
บุญคุณ

3. พุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาในการขอบคุณ

ผู้วิจัยพบถ้อยคำการขอบคุณที่สะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนา
ได้แก่ ถ้อยคำว่า “บูชา” “บูชาพระคุณ” ซึ่งปรากฏในบริบทที่ว่า ผู้เขียนถือ
วิทยานิพนธ์เป็นเครื่องบูชาให้แก่ครูอาจารย์ ครอบครัว เนื่องจาก
พระพุทธรูปสอนให้รู้จักบูชา บุคคลที่ควรบูชา สิ่งที่ควรบูชา เพื่อให้รู้
คุณค่าความดีความสำคัญของบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วย การปฏิบัติต่อ
บุคคลหรือสิ่งนั้นตามความเหมาะสมก่อให้เกิดแนวทางที่ดีต่อการปฏิบัติใน
สังคม (Piasilo, 2020)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ นักวิจัยไทยกล่าวขอบคุณทุกสิ่งทุกอย่างทั้งบุคคล และสถานที่ที่อำนวยความสะดวกให้ผลิตรายงานวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ เช่น “ขอบคุณหอสมุด มธ. และห้องสมุด ศมส. ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเป็นอย่างดี” ซึ่งเทียบกับงานวิจัยของประเทศจีน เช่น Xu & Ruan (2017) *A Comparative Study on Chinese Acknowledgements in Arts/Science Dissertations* และ Yi (2008) *A Study on the Speech Acts of Gratitude in Chinese and Spanish* พบว่าการกล่าวขอบคุณของนักวิจัยจีนมีขอบเขตแคบกว่านักวิจัยไทย หมายถึง นักวิจัยจีนเพียงแสดงการขอบคุณให้แก่ครูอาจารย์ ครอบครัว มิตรสหาย ไม่ได้รวมไปถึงสิ่งของและสถานที่ อาจเนื่องมาจากบรรทัดฐานทางสังคม วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อกลวิธีในการแสดงวจนกรรม พุทธศาสนาซึ่งเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของความเป็นไทย และเป็นแนวคิดในการอบรมสั่งสอนให้คนไทยรู้จักคุณ และซาบซึ้งในพระคุณของบุคคล รวมทั้งสรรพสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งกลวิธีการขอบคุณที่นักวิจัยจีนใช้มีความหลากหลายมากกว่านักวิจัยชาวไทย โดยเฉพาะในการใช้กลวิธีอ้อม เช่น การขอโทษ การอวยพร ซึ่งยังไม่พบกิตติกรรมประกาศของนักวิจัยไทย ดังนั้น คนที่มาจากต่างสังคม วัฒนธรรมกันจึงมีกลวิธีการแสดงวจนกรรมที่ต่างกัน การศึกษาวจนกรรม การขอบคุณที่ปรากฏในกิตติกรรมประกาศของนักวิจัยไทยในครั้งนี้ อาจมีส่วนช่วยในการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีในการแสดงวจนกรรม การขอบคุณระหว่างนักวิจัยไทยและนักวิจัยต่างชาติหรือการศึกษา ันตรภาษาของผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองสำหรับชาวต่างประเทศ อีกต่อไป

References

- Jaisue, R. (2005). *The speech act of complaining in Thai: a case study of university students*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Loem, S., & Payago, P. S. D. (2019). An approach for promoting Kataññukatavedi in Thai society. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(2), 424-434.
- Makthavornvattana, T. (1998). *The speech act of apologizing in Thai*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Panpothong, N. (2012). *Teaching documents for course 2201783 Thai language analysis according to pragmatics principles* (revised edition). Department of Thai Language Faculty of Arts Chulalongkorn University. reproduce.
- Patcharatmora, J. (2001). *A study of making apologies in Thai by speakers of different social status*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Piasilo (Tharin), P. S. (2020). Worship: Identity of Thai societies. *Journal of Graduate MCU Khonkaen Campus*, 7(1), 95-112.
- Ploykhao, S. (2008). *The act of complaining on the webboard*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Rongtheera, T. (2010). Acknowledgement in theses written in French by Thai graduate students: A generic structure and socio-cultural aspects. *Journal of Kasetsart Science Social science field*, 31(2), 153-165.
- Royal Institute. (1999). *Royal institute dictionary B.E. 2542*. Nammeebooks.
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge, Cambridge University.

- Sripunvoraskul, R. (2019). *An interlanguage pragmatic study of the speech act of disagreement by Chinese learners of Thai: a case study of Chinese students from Yunnan and Guangxi provinces*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Sripunvoraskul, R. (2019). An interlanguage pragmatic study of the speech act of complaining: A case study of Chinese learners of Thai. *Journal of Language and Linguistics*, 40(2), 89-114.
- Taepun, N. (2017). *Saying thank you is more than you think smarter life by psychology*. <https://smarterlifebypsychology.com/2017/08/18/>
- Vatcharasuwan, P. (2004). *The act of disagreeing in Thai by speaker of different social status: the case of teachers and students*. (Master of Arts Thesis, Chulalongkorn University).
- Wongthai, N. (2020). *Language and meaning*. K.C. Interpress Printing House.
- Xu, J., & Ruan, Y. (2017). A comparative study on Chinese acknowledgements in arts/science dissertations. *Journal of Hubei Radio & Television University*, 37(04), 34-38.
- Yi, Q. (2008). A study on the speech acts of gratitude in Chinese and Spanish. *Journal of Mudanjiang Normal University*, (01), 63-66.

Authors

Wanxin Lai

Master's degree student, Department of Thai Language,
Faculty of Humanities, Kasetsart University

E-mail: wanxin.l@ku.th

Sureerat Bumrungsuk, Ph.D.

Department of Thai Language Faculty of Humanities,
Kasetsart University

E-mail: sureerat.m@ku.th